

OKUL AİLE İŞBİRLİĞİ İLE OKUDUĞUNU ANLAMA BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATION BETWEEN SCHOOL-FAMILY COOPERATION AND READING COMPREHENSION SUCCESS

Süleyman ÇELENK*

ÖZET: Okul başarısında aile etkisini, anne-baba tutumlarını, okul-aile dayanışmasını konu alan araştırmalar; öğrencinin başarısı üzerinde ailenin güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın amacı İlköğretim okulları 1 sınıf öğrencilerinde, okul aile yardımlaşmasının okuduğunu anlama başarısıyla ilişkisini saptamaktır. Araştırma, amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen 233 ilköğretim okulu 1. sınıf öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre; aile üyelerinden eğitim yardımı alan ve okulla yakın işbirliği içerisine giren ailelerden gelen çocukların, okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: okul-aile ilişkileri, okuduğunu anlama başarısı

ABSTRACT: Researches on the family influence on school success, parents' attitudes and school-family cooperation indicate that family has a strong influence on the student's success. The aim of this research is to determine the relation between school-family cooperation and reading comprehension success for 1st grade elementary school students. The research covers 233 1st grade students selected with purposeful sampling technique. The results of this study indicated that students who were parents had close relations with school had high levels of success and achievements in teaching reading comprehension at primary school level.

Keywords: parent-school relationship, reading comprehension success.

1. GİRİŞ

Aile içi uyum, ailenin destekleyici yaklaşımı ve ailenin okul etkinliklerine katılmasındaki ce-

şitliliğin, okul başarısı üzerinde önemli etkileri vardır. Diaz (1989) tarafından yapılan bir araştırmada, akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli etkenin, anne-baba ilgisizliği olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada, anne-baba katılımı, tutarsızlığı ve geçimsizliğinin de düşük okul başarısı ve riski taşımada önemli rol oynadığı görülmüştür. Eastman (1988), Eğitim açısından destekleyici yaklaşım içerisinde olan ailelerin çocuklarında okul başarısının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (Satır, 1996).

Jencks ve arkadaşları (Malçoç, 1991) tarafından yapılan kapsamlı bir araştırmaya göre aile

özellikleri, öğrencinin okul başarısındaki en önemli çevre faktörünü oluşturmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul başarısının yarıdan çoğunun, ailenin katkısıyla gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

Gordon (1993)'a göre; Anne-babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Bir bakıma, anne-babalar 0-6 yaş döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakın olan kişiler, hem de ilk öğretmenleridir. Kişilik gelişiminin temellerinin 0-6 yaş döneminde atıldığı göz önüne alındığında, eğitimsel kimliğin belirlenmesinde anne-baba rolünün önemi daha da iyi anlaşılabilir olur.

1.1 Anne-Baba ve Eğitim

Ailede anne yoksunluğunun etkilerini incele-

* Yard. Doç. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, - Bolu. celenk@ibu.edu.tr

nın artırılmasında etkili olduğu” sonucuna varılmıştır.

Çelenk (2001)’in yaptığı benzer bir araştırmada da öğretmenlerin; “okul ile işbirliği içinde çocuğu ile ilgilenen velilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediği, çocuğu yanlış bir yönlendirmeden korumak, öğretmen-aile çelişmesini önlemek amacıyla velilerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekli olduğu” görüşünde oldukları saptanmıştır.

Burns ve diğerleri (1992)’ne göre; anne-baba ve öğretmenler arasında kurulacak düzenli iletişimin önemi büyüktür. Velilerle okuldaki etkinlikler konusunda mektuplaşma, okul kuralları, düzeni ve velinin gereksinim duyduğu yardımcı bilgiler konusunda hazırlanmış bulunan broşürler, kurulacak bu iletişimin geleneksel araçlarıdır. Öğrencilerle ilgili kişisel raporlar, öğretmen-aile telefonlaşmaları, veli-öğretmen toplantıları, çocukla ilgili özel tartışma ve görüşmelerin yapılacağı, ayrıca çocuğun aile çevresi konusunda öğretmenlerin bilgileneceği ev ziyaretleri, çocuklarının sınıf içi etkinliklerini görme fırsatı elde edecekleri anne-babaya açık sınıf içi etkinlikleri izleme günleri, okul-aile ilişkilerinde uzun yıllardır uygulanan iletişim yollarıdır.

Ayrıca öğretmenler, programlanmış ya da informal toplantı ve görüşmeler düzenleyerek velilerle iletişimlerini sürdürmelidirler. Öğretmen veli görüşmelerinin konular şunlar olabilir (Burns, ve diğerleri,1992):

1. Çocuğun gelişim düzeyi ve bireysel farklarını dikkate alan bir okuma öğretimi nasıl olmalıdır?.
2. Kazanılmış okuma davranışlarının kalıcılığını sağlama teknikleri.
3. Evde gerçekleştirilecek eğitim etkinlikleri
4. Sınıf içi çalışmalar.
5. Çoklu öğretim ortamından yararlanma (kütüphane, eğlendirici çocuk yayınlar, televizyon vb.).
6. Öğretmen veli görüşmeleri (Örneğin, okul aile ilişkilerinin önemi gibi).

Öğretmenler velilerle, onlara gönderecekleri mektup, duyuru, öğrenciler hakkında geliştirilmiş raporlar ve broşürler yoluyla da iletişim kurabilirler. Ayrıca okul yönetimleri, ünitelerin tamamlanmasından sonra, velileri bilgilendirmek amacıyla okulda izledikleri eğitim yaklaşımı ve özel bir takım konularda mektuplar gönderirken, velileri ayadınlatmak amacıyla çocuk kitabı yayınlayan kuruluşların hazırladığı broşürler de gönderebilirler.

Çocuklarına yardım etme konusunda velilere aşağıdaki eğlendirici okuma etkinlikleri önerilebilir (Burns ve diğerleri. 1992):

1. Yapılacak okuma yardımı konusunda bilgi sahibi olmak amacıyla okulla bağlantınızı sürdürünüz.
2. Gerektiğinde, çocuğunun çalışmalarını yürütebilmesi için, yer, zaman, materyal ve yardım sağlayınız.
3. Eğer çocuğunuz okumada zorlanmalarla karşılaşılıyorsa, ona nasıl yardım edebileceğiniz konusunda öğretmeniyle görüşünüz.
4. Çocuğunuza sesli okunan bir öykü dinleterek, bu konuda sorular sorunuz.
5. Soruların yanıtını kitaplarında arayarak yanıtlamaları için onları cesaretlendiriniz.
6. Çocuğunuza sık sık sesli okuma yaptırınız.
7. Tüm aile üyelerinin katılacağı okuma saatleri düzenleyiniz.
8. Aile üyeleriyle birlikte kütüphane ziyaretleri yapınız. Çocuklarınızla birlikte ödünç kitaplar alınız ve onların yaz aylarında düzenlenen okuma programlarına ya da okuma saatlerine katılmalarını teşvik ediniz.
9. Çocuğunuzun okuma becerisini geliştireci aile içi okuma oyunları düzenleyiniz.
10. Çocuğunuzun en beğendiği kitap ve öyküleri dinleterek dinleme konusunda detaylı sorular sorunuz.
11. Doğum ya da bayram günlerinde onlara

miş, bulguların yorumlanmasında, .05 anlamlılık düzeyi kritik değer olarak ele alınmıştır.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında, ailenin eğitim desteğinin ve okul ile yakın işbirliğinin başarıya etkisi ele alınmıştır.

5.1 Evde Sağlanan Eğitim Desteğinin Başarıya Katkısı

İlkokuma-yazma öğretiminde, okul ortamında aile üyelerinden düzenli olarak öğretim desteği alan ve bu desteği nadiren alan çocuklarla, bu desteği alamayan çocukların okuduğunu anlama puanları ile ilgili veriler "F" testi ile çözümlenmiş ve sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

reylere göre sağlanan evdeki eğitim yardımının, öğrencinin okuduğunu anlama başarısı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar Jencks ve diğerleri (1972)'nin saptamalarını doğrular niteliktedir. Bu araştırmacılar tarafından yapılan kapsamlı bir araştırmaya göre, aile özellikleri, öğrencinin okul çevresindeki en önemli faktörü oluşturmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul başarısının yarısından çoğunun aile katkısıyla gerçekleştiği görülmektedir. (Malkoç, 1991).

Bu sonuçlar, diğer araştırma ve gözlemlerle de tutarlıdır. Nitekim, Nitschke "Anne şefkat ve bakımını veya onun yerini tutabilecek duygusal bağı bulamayan çocuk dünyaya da bir giriş kapısı bulamaz demektedir (Bıyıklı, 1983). Satır

Tablo 1 Aile Bireylerinin Sağladığı Eğitim Desteğinin Okuduğu Anlama Başarısına Etkisi

Gruplar	Kareler Toplamı	Sd.	Kareler ortalaması	F
Gruplar arası	3229.686	2	1614.843	44.889*
Gruplar içi	8274.031	230	35.974	
Toplam	11503.717	232		

*P < .001

Tablo 2'de de görüldüğü gibi, çocuğa okul ortamında ailenin sağladığı öğretim desteğinin, öğrencilerin okuduğunu anlama puanlarını farklılaştırdığı görülmektedir. Bu farklılaşmanın hangi grubun lehine olduğunu görmek için, Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'de sunulmuştur.

(1990), Bilgin (1990), Çelenk (2001)'in yaptıkları, evde çocuğa sağlanan aile desteğinin başarıya sağladığı katkının önemini gösteren çalışmalarla da desteklenmektedir. Nitekim Bowlby (Bıyıklı, 1983) de, anne yoksunluğu ile duygusal ilgisizlik arasında bir korelasyon bulmuş, sevgi objesinin kaybedilmesinin, gelişim geri-

Tablo 2 Aile Bireylerinin Sağladığı Eğitim desteğinin Başarıya Etkisine ilişkin Tukey Testi

GRUPLAR	1	2	3	n	\bar{X}	S ²
Öğrenme desteği almadı	1			32	7.25	4.377
Öğrenme dest. nadiren aldı	2	***		92	15.07	6.623
Öğrenme dest. çok sık aldı	3	***	***	109	18.59	5.884

*** P<001

Tablo 2'te de görüldüğü gibi, çocuk okula başladıktan sonra ailesinden eğitim desteğini çok sık alan, bu desteği nadiren alan öğrencilerin okuduğunu anlama puanlarının ortalaması, bu desteği alamayan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklıdır.

Bu durumda, okul ortamında çocuğa aile bi-

liklerine ve çocuk suçluluğunu oluşturan anti-sosyal davranışlara neden olduğunu belirtmiştir.

5.2 Veli Öğretmen İlişkinin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi

İlkokuma-yazma öğretiminde, okul ile yakın ilişki içinde bulunan, nadiren bulunan ailelerin

KAYNAKÇA

- Bıyıklı, L. (1983). Gelişmiş ülkelerde suçlu ve korunmaya muhtaç çocuklar için koruyucu aile uygulaması. **Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu**. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Bilgin, M. (1990), **Ankara merkez ilçelerindeki ortaokullarda okul ve ailenin işbirliği ve sorunları**, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Burns, C.P., ROE B.D. ve ROSS E.P. (1992). **Teaching reading in today's elementary schools**. Boston Houghton Mifflin Company.
- Cüceloğlu, D. (1993). Geliştiren ana-baba. **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. Sayı: 29.
- Çelenk, S. (2001). "İlkokuma ve yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri" **Abant İzzet Baysal Üniversitesi 8. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Bolu
- Diaz, S. L. (1989). The Home environment and puerto rican children's achievement: A researcher's diary, (Bul. Kyn. Satır, 1996), **The National Association for Education Conference, Hulston, April-May**.
- Eastman, B. (1988). Family involvement in education. (Bul.Kyn. Satır, 1996). **Wisconsin State Department of Public Instruction**.
- Gordon, T. (1993). **Etkili öğretmenlik eğitimi**. (Çev: Emel Aksay ve Birsen Özkan.) *İstanbul: YA-PA Yayınları*.
- Günce, G. (1983). Çocuk suçluluğu ve aile. **Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu**. *Ankara Üniversitesi Yayınları*.
- Malkoç, G. (1993). Aile eğitimi ve eğitimde nitelik geliştirme. **Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu**. *İstanbul: Kültür Koleji Yayınları*.
- Satır, S. (1996). **Özel Tevfik Fikret Lisesi öğrencilerinin akademik başarılarıyla ilgili anne-baba davranışları ve akademik başarıyı artırmaya yönelik anne-baba eğitim gereksinmelerinin belirlenmesi**. A. Ü. Sos. Bilm. Enst. Yayınlanmamış. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Yavuzer, H. (1986). **Ana-baba ve çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yörükoğlu, A. (1980), **Çocuk ruh sağlığı**, Türkiye İşbankası Yayınları.
- Yıldıran, G. (1983). Okulöncesi eğitimde, okul, ana-baba ve çevre arasında işbirliğinin sağlanması **Okul-öncesi Eğitim ve Sorunları**. TED Yayınları.